

**Opettajan
materiaali**
kuluttajansuojan
opetukseen

Ostopolun yleinen esittely

Ostajan askeleet -oppimateriaalipaketti on suunniteltu kuluttajansuojan opetukseen erityisesti yleissivistävään koulutukseen. Ostopolku kokoaa vaiheittain kaikki yrityksen ja asiakkaan väliseen kuluttajansuojaan liittyvät velvoitteet tuotteiden ja palveluiden koko elinkaaren ajalta.

Ostaminen on jaettu viiteen askeleeseen, joissa kaupantekoa käsitellään vaihe kerrallaan. Alla sisältöesimerkkejä eri askeleisiin liittyen:

1. Olen kuluttaja: Kuluttaminen, kuluttajan ja kansalaisen käsitteet, tunteet ja käyttäytymisen vinoumat kulutuksen taustalla
2. Etsin ja kohtaan mainontaa: Tiedon hankinta, mainonnan tunnistettavuus, vertailusivustot ja omien tietojen hallinta
3. Teen kauppoja: Kustannustietoisuus, sopimustyyppien tuntemus, oikeudet ja vastuut sopimuksen teossa, verkossa ostaminen
4. Käytän, kulutan ja reagoin: Oikeudet ja vastuut, reklamointi, kulujen seuranta
5. Päätän jatkosta: Sopimuksen päättäminen/jatkaminen, kierrätys, jälkimarkkinointi

Eteneminen askelittain auttaa oppimaan kaupanteon eri vaiheet ja siihen liittyvät kuluttajansuojan näkökulmat.

Käytännön ohjeita tehtäväpaketin käyttöön

Jokaisen tehtävän alussa löydät infolaatikon, johon on koottu:

- **Tavoite:** opetuksen suunnittelua varten tehtävän tavoite,
- **OPS:** perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti oppiaineet ja niiden sisältöalueet, joihin tehtävä soveltuu
- 🕒 : arvioitu tehtävän kesto
- 👤 : tehtävätyyppi; onko kyseessä yksilö-, pari- vai ryhmätehtävä.

Tehtävät on aiemmin julkaistu KKV:n KULMA-blogissa. Kuvitukset tehtäviin ovat tehneet KKV:n Oppimisen palveluiden korkeakouluharjoittelija ja TET-harjoittelija.

Ostopolun askel 1:

Olen kuluttaja

Ensimmäinen teema "Olen kuluttaja" auttaa oppilasta ymmärtämään omaa toimijuuttaan kuluttajana. Ostopolun ensimmäisellä askeleella pohditaan kuluttajan roolia ja toimintaympäristöä. Samalla kehitetään kykyä hahmottaa kuluttamisessa vaikuttavia tunteita, arvoja ja asenteita. Oppijaa autetaan voimaantumaa oikeutensa ja vastuunsa tuntevaksi ja kuluttajaksi.

Tavoiteltava osaaminen:

- Tunnistaa kuluttajan ja kansalaisen roolien vaikutuksia kuluttajanoikeuksien näkökulmasta tehdessään ostoksia.
- Hahmottaa kuluttamiseen vaikuttavia tunteita, arvoja ja asenteita.
- On tietoinen kuluttajan rationaalisuuden rajoitteista ja niiden merkityksestä omaan kuluttajakäyttäytymiseensä.
- Hahmottaa tuotteiden ja palveluiden sekä niiden yhdistelmien kuluttamiseen liittyviä periaatteita.

Opetus suunnitellaan:

- Motivoimaan kuluttajaa vastuulliseen päätöksentekoon.
- Motivoimaan kuluttajaa tunnistamaan ja arvioimaan omaa toimintaansa

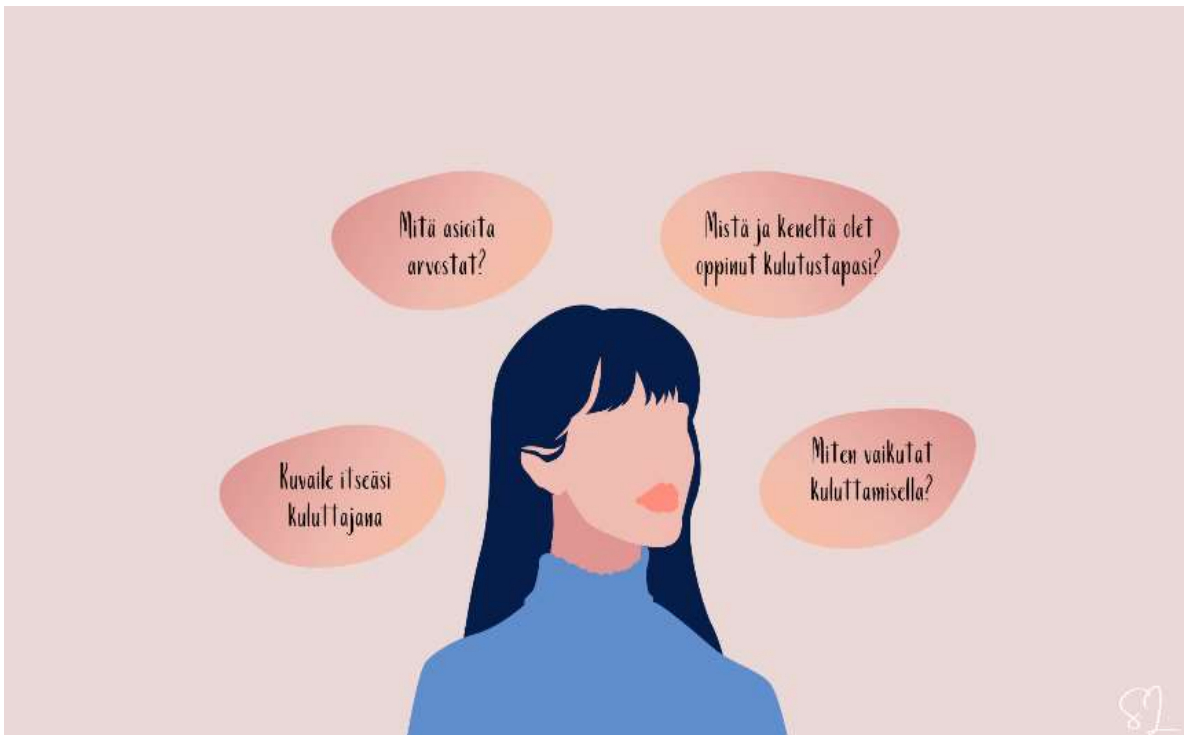
Tehtävä 1) Olen kuluttaja

Tavoite: Tällä kirjoitustehtävällä johdattelet oppilaita pohtimaan sitä, millaisia he ovat kuluttajana.

OPS: YH S1 / KO S3 / AI S3, ⌚ 30 minuuttia, 👤 yksilötehtävä

Tehtävässä oppilaita pyydetään kirjoittamaan kuvaus itsestä kuluttajana. Oppilaita pyydetään pohtimaan teksteissään, millaisia kuluttajia he ovat, ja miksi. Apuna oppilaat voivat käyttää alla lueteltuja kysymyksiä. He voivat keksiä niitä myös itse. Oppilaita pyydetään otsikoimaan tekstinsä siten, että ne kuvaavat heitä kuluttajina.

- Mitä asioita arvostat?
- Mistä ja keneltä olet oppinut kulutustapasi?
- Mitä kuluttamiseen liittyviä periaatteita tai ohjenuoria sinulla on?
- Miten kuluttamisesi on muuttunut, kun olet kasvanut?
- Voiko kuluttamalla mielestäsi vaikuttaa? Entä oletko sinä pyrkinyt vaikuttamaan johonkin kuluttamiseen liittyvään epäkohtaan? Jos olet, niin miten ja miksi?

Tehtävä 2) Minä ostajana

Tavoite: Tehtävä johdattelee oppilaita pohtimaan esimerkiksi omia ostoksia, hintoja, ostotarpeita sekä ostohaluja.

OPS: YH S1 ja S4 / KO S3, ⌚ 30 minuuttia, 👤👤 pari- tai ryhmätehtävä

Tehtävässä oppilaita pyydetään pohtimaan ensin, mitä heille tulee mieleen sanoista *osaava ostaja* ja *vastuullinen kuluttaja*. Tämän jälkeen oppilaat keskustelevat ja kirjaavat vastaukset paperille pareittain seuraavista aiheista:

- Mikä on viimeisin isompi asia, minkä olet ostanut?
- Mistä tarve tai toive sen hankkimiseksi tuli?
- Mistä sait tietoa tuotteesta?
- Vertailitko hintoja (jos vertailit, niin missä)?
- Oliko sinulla omaa rahaa ostoksesi hankintaan?
- Paljonko olit ajatellut käyttää rahaa ostokseesi?

Tämän jälkeen pidetään pienryhmäkeskusteluja, joissa puretaan ostamisen suunnittelusta nousseita ajatuksia ja kysymyksiä.

Tehtävä 3) Kulutusbingo

Tavoite: Pelin avulla innostat oppilaita keskustelemaan kuluttajana toimimisesta.

OPS: YH S1 ja S4, ⌚ 20 minuuttia, 👤 👤 👤 ryhmätehtävä

Kulutusbingossa kävellään ja keskustellaan luokassa, samalla kysellen kavereilta, mihin bingoruudun väittämään kunkin nimi sopii. Tavoitteena on havainnollistaa oppilaille kuluttajuutta omasta arjesta. Binging väittämiä voi muunnella oppitunnin näkökulman mukaan.

KULUTUSBINGO

Olen käyttänyt vertailusivustoja tänä vuonna	Olen reklamoinut lähiaikoina	Olen ostanut jotain tänä aamuna	Lainaan kirjan mieluummin kirjastosta kuin ostan uutena
Kiinnitän huomiota, minne annan omat tietoni netissä	Olen kuullut tavaroiden ja autojen yhteiskäyttöpalveluista	Olen ostanut verkosta kuukauden sisällä	Tuotan itse kaupallista sisältöä
Ostan mieluummin kierrätettyä kuin uutta	Ostan mieluummin uutta kuin kierrätettyä	Ostan yrityksistä, joiden asiakaspalveluun saa helposti yhteyttä	Olen kuullut mainonnan esto-ohjelma ad blockerista
Ostan joskus asioita, joita en oikeasti tarvitsisi	Tunnen oikeuteni ja vastuuni kuluttajakaupassa	Kaverien valinnat vaikuttavat ostopäätöksiini	Seuraan kaupallista sisältöä sisältävää blogia/YouTube-kanavaa
Olen vähentänyt kulutustani ympäristöystävällisyydestä	Olen tottunut säästämään	Olen antanut yrityksille palautetta	Seuraan omaa kulutustani pankin mobiilisovelluksella

Bingo ruudun tulostettavaksi löydät osoitteesta:

<https://kukakasvattaaketa.files.wordpress.com/2021/01/kulutusbingo.pdf>

Tehtävä 4) Orientoidutaan oikeuksiin

Tavoite: Orientoi oppilaita keskustelun keinoin kuluttajansuojan merkitykseen.

OPS: YH S1, 🕒 25 minuuttia, 👤👤👤 ryhmätehtävä

Kuluttaja saattaa joutua käyttämään oikeuksia useassa ostopolun vaiheessa. Oppilaat jaetaan 2-3 hengen ryhmiin. Tehdään harjoitus keskustellen ensin muutama minuutti pienryhmissä ja tämän jälkeen yhteisesti.

Mitä kuluttajansuoja tarkoittaa?

- Miksi kuluttajansuojaa tarvitaan?
- Millaista kaupankäynti olisi ilman kuluttajansuojaa?

Seuraavaksi oppilaat katsovat videon kuluttajansuojasta. Videon löydät osoitteessa: <https://www.youtube.com/watch?v=CIRDQ7hhMII> . Pohtikaa yhdessä, mitä kuluttajan oikeuksiin liittyviä esimerkkejä oppilaat keksivät omasta arjestaan? Alla TET-harjoittelijamme tekemä sarjakuva kuluttajansuojasta. Piirtäkää oma kuva tai sarjakuva arjen tilanteesta, jossa olette huomanneet kuluttajansuojan läsnäolon/tarvetta (esim. ostopolun tilanne, tuotteen palautus).

Tehtävä 5) Kuluttaja-na

Tavoite: Oletko samaa vai eri mieltä kuluttamista koskevan väittämän kanssa? Mieliopidejanalle sijoittautumisella kannustat oppilaita pohtimaan heidän omaa toimintaansa kuluttajana.

OPS: YH S1, S4, ⌚ 20 minuuttia, 👤👤👤 ryhmätehtävä

Pyydetään oppilaita nousemaan seisomaan ja asettumaan luokassa kuvitteelliselle janalle, jonka toisessa päässä on "samaa mieltä" ja toisessa "eri mieltä". Opettaja kertoo väittämiä ja opiskelijat reagoivat niihin asettumalla janalle seisomaan. Keskustellaan väittämistä. Voidaan myös kysyä perusteluita sille, miksi joku oppilas seisoo siinä, missä seisoo.

Väittämät:

- Olen ostanut kaverin suosittelman tavarana.
- Olen tehnyt sopimuksen netin suoratoistopalvelusta (esim. Netflix, Ruutu+, HBO).
- En salli verkkosivustojen evästeitä.
- Pysin tunnistamaan luotettavat palvelut.
- Luen sopimusehdot ennen maksamista.
- Käytän verkkosivustoilla adblockereita.
- Käytän vertailusivustoja apunani ostopäätöstä tehdessäni.
- Kiinnitän huomiota, minne annan omat tietoni verkossa.
- Blogia lukiessani tarkistan, onko kyseessä kaupallinen sisältö.

Tehtävä 6) Kuluttaminen ennen ja nyt

Tavoite: Tehtävän avulla viet oppilaat kuluttamisen aikamatkalle. Oppilaiden tehtävänä on haastatella iäkkäämpää tuttavaansa ja pohtia kulutuksen eroja nykypäivän ja entisen ajan välillä.

OPS: YH S1, S4, ⌚ 45 minuuttia, 👤 yksilötehtävä

Oppilaita pyydetään haastattelemaan isovanhempia tai tuttua ikäihmistä. Haastateltavia pyydetään kertomaan omasta elämästään, kun he olivat oppilaan ikäisiä. Oppilaat voivat halutessaan keksiä omia kysymyksiä alla olevien lisäksi.

- Mitä he tekivät iltaisin koulun jälkeen?
- Mitä he harrastivat?
- Millaisia kaupat olivat ja miten siellä tehtiin ostokset?
- Millaisia mainoksia he muistavat?
- Mistä he saivat nuorena rahaa ostamiseen?
- Millä he maksoivat ostoksensa?
- Mitä tavaroita haastateltavat omistivat nuorena ja mitä palveluita he käyttivät?

Oppilaita ohjataan kirjoittamaan muistiin haastateltavien nuoruudestaan kertomia asioita. Haastattelu voidaan myös videoida, jos siihen on mahdollisuus.

Oppitunnilla keskustellaan haastatteluista ja pohditaan, millaista elämä ja kulutus on ennen ollut. Oppilaat voivat myös kirjoittaa aineen tai piirtää kuvan/sarjakuvan, mitä kuluttajuus on heidän ikäisenä.

Alla inspiraatioksi TET-harjoittelijan havaintoja kuluttajuudesta.

Kuluttajuutta teini-ikäisenä

82

Ostopolun askel 2:

Etsin ja kohtaan markkinointia

Etsin tietoa ja kohtaan mainontaa - askel tutustuttaa oppilaita kulutukseen pohtimalla, mitä tapahtuu ennen varsinaista kauppaa – mitä kaupallista viestintää nuoret kohtaavat, kuinka tuotteen tai palvelun tietoja haetaan ja verrataan sekä miten meihin vaikutetaan.

Oppilasta autetaan ymmärtämään hänen oikeudellinen asemansa erilaisten myyntikanavien käyttäjänä sekä harjoitellaan mainonnanlukutaitoa. Tavoitteena on huomata, että kaupallista sisältöä on netissä valtavasti ja toisinaan se on vaikeasti tunnistettavissa. Usein meihin vaikutetaan tahtomattamme, mutta on olemassa keinoja, joilla kaupallinen markkinointi voidaan estää. Ostopolun toisella askeleella saadaan käsitystä mitä tapahtuu ennen varsinaista kauppaa – mitä kaupallista viestintää nuoret kohtaavat, kuinka tuotteen tai palvelun tietoja haetaan ja verrataan sekä miten meihin vaikutetaan. Oppilasta autetaan ymmärtämään hänen oikeudellinen asemansa erilaisten myyntikanavien käyttäjänä sekä harjoitellaan mainonnanlukutaitoa.

Tavoiteltava osaaminen:

- Selaa, hakee ja suodattaa tuotteita ja palveluita koskevaa tietoa lähdekritiisesti ja tietoturvalisesti.
- Tunnistaa kaupallisen vaikuttajan keinoineen mediasta ja arvioi omaa toimintaansa mediassa.
- On tietoinen oikeudestaan tunnistettavaan mainontaan paikkansa pitäviin tietoihin mainonnassa.

Opetus suunnitellaan:

- Motivoimaan kuluttajaa kriittiseen tuotteita ja palveluita koskevan tiedon selaamiseen, hakemiseen ja suodattamiseen.
- Motivoimaan kuluttajaa tunnistamaan kaupallista vaikuttamista ja arvioimaan omaa toimintaansa.
- Motivoimaan kuluttajaa tietoiseen ja kriittiseen toimintaan ja vaikuttamiseen kaupallisessa mediassa.

Tehtävä 7) Viekkat viestit

Tavoite: Tehtävän avulla kannustat oppilaita tutkimaan heidän seuraamiansa somefilejä ja keskustelemaan niiden sisältämästä kaupallisesta viestinnästä.

OPS: YH S1, S4 / KO S3 / AI S2, ⌚ 30 minuuttia, 👤 👤 👤 ryhmätö

Viekkat viestit -harjoituksessa nuoret tutkivat, mitkä heidän suosimistaan somekanavista sisältävät kaupallista viestintää. Netti on pullollaan vaikeasti tunnistettavaa kaupallista sisältöä ja joskus on vaikeaa huomata, missä kaikkialla kaupallinen sisältö voi tulla meitä vastaan. Ensin mietitään asiaa yhdessä nuorten kanssa ja sen jälkeen tehdään seuraava harjoitus.

Harjoituksessa keskustellaan nuorten seuraamista tileistä (blogeista, YouTube-kanavista, Instagramista, jne.) ja tarkastellaan yhdessä, millaista sisältöä niissä on. Seuraavaksi otetaan älylaitteet esille ja tutkitaan, sisältävätkö tilit kaupallista mainontaa. Missä muualla kaupalliset viestit tulevat vastaan – usein myös tahtomattamme? Harjoituksen purkuun voi käyttää esimerkiksi seuraavia apukysymyksiä:

- Miltä tuntuu olla kaupallisten viestien kohteena?
- Mitä hyvää tai pahaa siinä on?
- Ovatko ad blockerit eli mainonnan esto-ohjelmat tuttuja?
- Milloin saatan itse toimia kaupallisten viestien välittäjänä? Esimerkiksi tägätessäni kuvaani tuotemerkkejä tai yritysten nimiä.

Tehtävä 8) Tunnista mainonta

Tavoite: Tehtävässä oppilaat etsivät kaupallista sisältöä verkosta. Johdattelet heitä keskustelemaan mainonnan tunnistettavuudesta käytännön esimerkkien avulla.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, ⌚ 20 minuuttia, 👤 yksilötehtävä

Mainoksen on oltava tunnistettavissa vaivatta mainokseksi esitystavasta ja mainosvälineestä riippumatta. Oppilaita pyydetään etsimään mainoksia, blogeja, vertailusivustoja ja muita kaupallisia sisältöjä verkosta, joiden tarkoituksena on myydä tuotteita, palveluita tai sisältöä.

Seuraavaksi keskustellaan esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

- Mikä taho on kaupallisten viestien lähettäjä?
- Millaiset mainokset on helppo tunnistaa mainoksiksi, millaiset ei?

Testatkaa vielä lopuksi oppilaiden valmius tunnistaa mainontaa: Tunnista mainontavisassa, oppilaat pääsevät kartoittamaan omaa valmiuttaan siinä, miten hyvin tunnistaa mainontaa, mikä on mainontaa ja millaiseen tarjoukseen kannattaa tarttua? Visa löytyy osoitteesta: <https://www.riddle.com/embed/showcase/140040>.

Tehtävä 9) Mainonnan keskellä

Tavoite: Innosta oppilaita markkinoinnin tunnistamiseen ja kuluttajan roolin pohtimiseen.

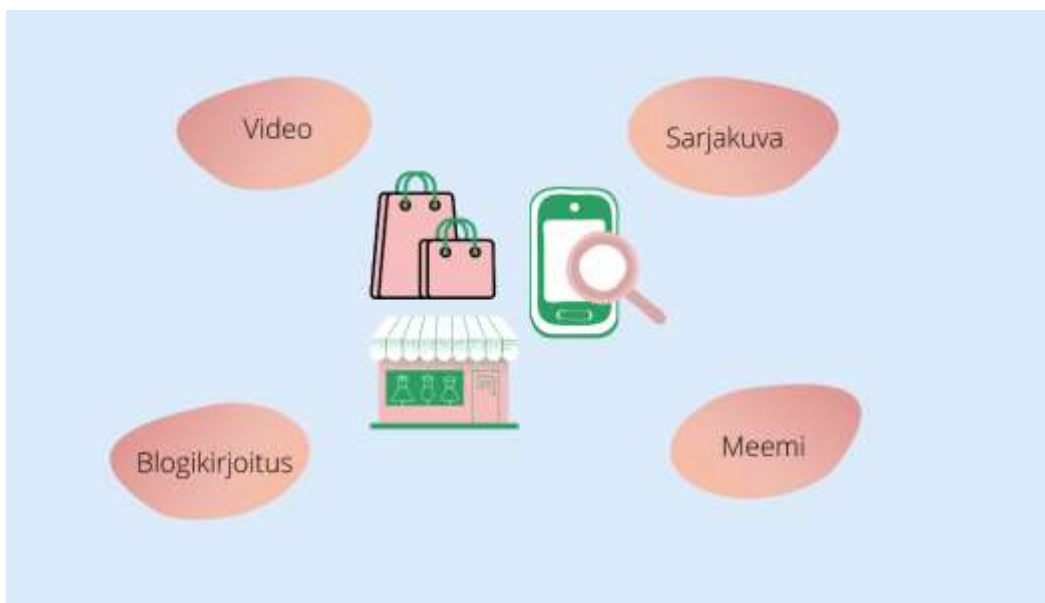
OPS: YH S1, S4 / KO S3, 45 minuuttia, 1 / 2 / 3 / 4 yksilö tai ryhmätyö

Oppilaita johdatellaan tehtävän aiheeseen kertomalla, että markkinoinnissa yritykset kohdentavat sisältöä henkilölle, joka on potentiaalinen asiakas esimerkiksi iän, sukupuolen tai hänen internetissä tekemiensä tietohakujensa perusteella. Näin voidaan tarjota vastaanottajalle juuri häntä kiinnostavaa sisältöä mainoksen muodossa. Kyseessä voi olla perinteinen mainos kuten asiakasrekisteriin perustuva sähköposti tai mainos Facebookissa, mutta se voi myös olla *piilotettuna* esimerkiksi blogitekstiin tai YouTube-videoon. Myös vertailusivustoihin kannattaa suhtautua kriittisesti, sillä nekin ovat kaupallista sisältöä. Esimerkiksi kaikki tuotemerkit eivät yleensä ole vertailussa mukana.

Oppilaat jaetaan 3-4 hengen ryhmiin tai vaihtoehtoisesti tehtävän voi tehdä myös yksin. Oppilaita pyydetään valitsemaan seuraavista aiheista mieleisin:

- Näin ostopäätöksiini yritettiin vaikuttaa.
- Kun tein vertailuja verkossa.
- Kohti unelmia (kuluttajan roolissa).

Tuotos voi olla video, blogikirjoitus, meemi, sarjakuva tai valokuvasarja kuvateksteineen ja valittua aihetta voidaan käsitellä vapaamuotoisesti. Aihetta voidaan perustella esimerkiksi omakohtaisen kokemuksen, kaverin kulutustarinan perusteella tai se voi olla vaihtoehtoisesti täysin keksitty.

Tehtävä 10) Mainonnan käsitteitä tutkimassa

Tavoite: Tehtävän avulla rohkaiset oppilaita ottamaan selvää mainonnan käsitteistä, kuten vertaismarkkinoinnista, sponsoroinnista tai piilomainonnasta.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, 20 minuuttia, 2 paritehtävä

Tässä tehtävässä tutustutaan mainonnan eri käsitteisiin. Mainontaa voi kohdata monessa eri yhteydessä. Oppilaita pyydetään ottamaan pareittain selvää, mitä esimerkiksi seuraavat käsitteet tarkoittavat:

- advertoriaali
- vertaismarkkinointi
- sisältömarkkinointi
- bloggaus
- tuotesijoittelu
- sponsorointi
- piilomainonta
- tarjous
- alennusmyynti
- mainospelit ja
- bannerimainonta.

Tehtävä 11) Somebingo

Tavoite: Aktivoi ja innosta oppilaita Bingo-tehtävän avulla. Tehtävä kaupallisen viestinnän tunnistamisesta sosiaalisessa mediassa tuo aiheen lähelle oppilaiden omaa arkea.

OPS: YH S1, S4, ⌚ 20 minuuttia, 👤 👤 👤 ryhmätehtävä

Kaikilla oppilailla on bingolautu, joissa on someen liittyviä väitteitä. Tehtävän aikana kävellään vapaassa tilassa ja oppilaat kysyvät bingolaudalla olevia väitteitä toisiltaan.

Väitteisiin vastataan kyllä tai ei. Kyllä-vastauksessa annetaan myös esimerkki mahdollisuuksien mukaan. Vastaukset kirjataan tähden muotoiseen ruudukkoon ja oppilas huutaa *bingo*, kun vaaka-, vino- tai pystyrivi on täynnä. Bingorivin vastaukset käydään läpi opettajan johdolla.

Bingolaudan tulostettavaksi löydät osoitteesta:

<https://kukakasvattaaketa.files.wordpress.com/2021/02/somebingo-3.png>

Tehtävä 12) Tutki mainosta ja etsi tietoa

Tavoite: Mainonta tutkimuskohteena. Kannusta oppilaita perehtymään mainontaan ja mainonnan kohderyhmiin mainosten tutkimisen ja keskustelun avulla.

OPS: YH S1, S4 / AI S1, S2, ⌚ 20 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä

Oppilaita pyydetään valitsemaan kuvitteellinen tuote tai palvelu (esimerkiksi vaate, kengät, elokuvalippu, juliste), jonka voi ostaa verkkokaupasta. Oppilaat etsivät pareittain verkosta mainoksia, jotka liittyvät tuotteeseen tai palveluun. Oppilaat keskustelevat seuraavista asioista:

- Miksi kiinnostuitte tuotteesta tai palvelusta?
- Mistä tunnistatte viestinnän mainonnaksi?
- Mikä mainoksessa herättää kiinnostuksen?
- Onko mainoksessa sanoja ja asioita, jotka ovat kiinnostavia tai vieraita? Pohtikaa mitä ne tarkoittavat?
- Mitä teknisiä tietoja löydätte, jotka koskevat itse tuotetta tai palvelua?
- Mitä ostosopimukseen liittyviä asioita löydätte?
- Mitä hinnoittelusta kerrotaan?
- Onko samaa tuotetta mainostettu useassa mediassa – missä, millä hinnalla?
- Mitä toimitustavoista kerrotaan?
- Puuttuuko mainoksista jotain tietoa? Mitä?
- Perustelkaa, miksi ostaisitte juuri sen mainoksen mainostaman tuotteen?

Pohtikaa ostoksen käyttöikä – kuinka kauan arvioitte tuotteen kestävän käytössä? Onko ostokselle olemassa vaihtoehtoja? Mitä eroja löydätte vaihtoehtoista? Vertailun jälkeen, pohtikaa, pitäytyisittekö valinnassanne vai muuttitteko mieltänne. Oppilaita pyydetään miettimään millaisille kuluttajille ja kohderyhmille (esim. ikäryhmä, harrastukset, asuinpaikka) verkkokaupan mainonta on suunnattu. Mistä sen voi päätellä?

Tehtävä 13) Vaikuttajamarkkinointi

Tavoite: Oppilaat tutustuvat vaikuttajamarkkinointiin ja sosiaalisessa mediassa esiintyvään markkinointiin.

OPS: YH S1, S4 ⌚ 30 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä

a) Some ja mainokset

Oppilaita pyydetään tutustumaan erilaisiin somepostauksiin esimerkiksi vlogeissa, blogeissa ja eri somekanavilla, joita oppilaat seuraavat. Oppilaat keskustelevat seuraavista aiheista:

- Mitä tarkoitetaan vaikuttajamarkkinoinnilla?
- Mitä tarkoitetaan vertaismarkkinoinnilla?
- Millaista mainontaa somepostauksissa julkaistaan?
- Miten vaikuttajamarkkinoinnissa merkitään mainokset ja miksi mainoksista pitää ilmoittaa lukijalle?
- Miten somen mainokset eroavat toisistaan?
- Miten kuvailisit valitsemasi somekanavan, blogin tai vlogin kohderyhmää mainonnan perusteella?
- Miten erilaiset tuotteet päätyvät blogeihin ja niiden mainoksiin?
- Mikä tekee lehti-, some- tai tv-mainoksesta luotettavan?
- Missä tilanteessa käyttäisit somessa olevia mielipiteitä hankintasi tueksi?
- Miten bloggari seuraavat sivuilla kävijöitä? Miten henkilötietoja kerätään?
- Jos huomaat, että vlogeissa tai blogeissa on julkaistu virheellistä tietoa tai väärinkäytöksiä, kenelle asiasta tulee ilmoittaa ja miten?
- Millainen vastuu sinulla on kirjoittaessasi blogeihin mielipiteitä?
- Miten otat ystäväsi huomioon, kun jaat itse kaupallista sisältöä?

b) Somesta ostoksille

Oppilaita pyydetään miettimään seuraavia aiheita:

- Mistä tunnistat blogeissa olevan verkkomainonnan?
- Miksi blogeista on tullut verkkokaupan välineitä?
- Miksi yritykset tekevät yhteistyötä tai sponsoroivat bloggareita?
- Ketkä hyötyvät blogeissa olevista mainoksista tai tuotteiden esittelyistä?

c) Tutkitaan mainontaa

Oppilaita pyydetään etsimään tietoa ja keskustelemaan yhdessä seuraavista aiheista:

- Mitä on piilomainonta? Missä piilomainontaa esiintyy?
- Mitä tarkoittaa tuotesijoittelu?
- Mitä tarkoitetaan puolueettomuudella mainonnassa?
- Mitä somevaikuttajia, bloggaajia, tubettajia ja vloggaajia seuraat? Miten heidän kanavillaan voi ilmetä mainontaa? Miten somevaikuttajat hyötyvät mainonnasta?

Tehtävä 14) Somea tutkimassa

Tavoite: Tehtävän avulla autat oppilaita pohtimaan mainonnan ja median vaikutusta heidän omassa elämässään.

OPS: YH S1, 🕒 20 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä

Oppilaita pyydetään kokoamaan eri sosiaalisen median lähteistä mediasta tuttujen henkilöiden kuvia ja postauksia sekä vertailemaan niitä keskenään. Kuvista tehdään kollaasi. Arvioidaan tyylejä ja mietitään, millaisia asioita ja arvoja postausten takana on.

A. Mietitään tunnettujen ihmisten pukeutumista:

- Miten he pukeutuvat?
- Mistä he saavat esittelemänsä tuotteet ja palvelut?
- Miksi yritykset pyrkivät yhteistyöhön somessa suosittujen henkilöiden kanssa? Keskustellaan havainnoista lopuksi yhdessä.

B. Keskustellaan luokassa mainonnan ja median vaikutuksista nuorten elämään.

Käytä hyödyksi seuraavia apukysymyksiä:

- Millaista valtaa mainokset käyttävät nuorten asenteiden, mielipiteiden ja minäkuvan muovaajina?
- Vaikuttavatko mainokset nuorten suhtautumiseen, kun kyseessä on ravitsemus, terveys, ulkonäkö, menestyminen jne.?
- Vaikuttavatko mainokset oppilaiden omaan käyttäytymiseen, ja jos vaikuttavat, niin miten? Pohditaan lopuksi mainonnan vaikutusta rahan käyttöön.

Ostopolun askel 3:

Teen kauppoja

Kolmannella Ostopolun askeleella käsitellään kaupantekoa. Myyjän ja ostajan kannalta kauppa on aina sopimus, jota kumpikaan ei noin vain voi muuttaa. Sopimus tehdään aina niiden tietojen varassa, joita myyjä antaa.

Myyntitilanteessa kerrotaan hinnasta, tuotteesta, toimituksesta ja sopimuksen tyypistä, esimerkiksi onko kyseessä määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva sopimus, sekä muista ehdoista. Näitä tietoja arvioidaan virhe- ja riitatilanteissa.

Teen kauppoja -askeleella opetuksessa kehitetään valmiuksia kauppojen tekemiseen. Oppijoita motivoidaan havainnoimaan rahankäyttö- ja maksutilanteita sekä tekemään taloudenhallinnan kannalta kestäviä valintoja. Lisäksi perehdytetään oppilaita erilaisiin kaupankäynnin sopimuksiin ja sopimustensitovuuteen. Opetuksessa autetaan oppijoita hahmottamaan heidän oikeutensa kaupankäynnissä sekä toimimaan vastuiden velvoittamalla tavalla.

Tehtävä 15) Kauppa on sopimus ostajan ja myyjän välillä

Tavoite: Tehtävän ja videon avulla motivoit oppilaita keskustelemaan sopimusten solmimisesta ja eri sopimusmuodoista sekä niiden pätevydestä.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, ⌚ 20 minuuttia, 👤/👤 👤 yksilö- tai paritehtävä

A) Oppilaille näytetään nuorten tekemä video sopimuksista. Videon tarkoituksena on motivoida oppilaita pohtimaan sopimuksia sekä ostajan vastuita ja velvollisuuksia. Oppilaille tuodaan myös ilmi, että yksinkertaisimmillaan sopimus syntyy jo kaupan kassalla, kun tuote tai palvelu maksetaan. Video löytyy osoitteesta:

<https://www.youtube.com/watch?v=CIRDQ7hhMII>.

Oppilaiden kanssa keskustellaan myös kirjallisen ja suullisen sopimuksen eroista. Suullinen sopimus on yhtä pätevä kuin kirjallinen, mutta riitatilanteessa sitä voi olla vaikea todentaa. Näin ollen, varsinkin isompien hankintojen kohdalla, sopimus kannattaa tehdä aina kirjallisesti.

B) Pohditaan videon pohjalta seuraavia kysymyksiä joko yksin tai ryhmissä:

- Mitä tarkoitetaan kuluttajansuojalailla?
- Kenelle kuluttajansuojalaki on tarkoitettu?
- Mitä tarkoitetaan sitovalla sopimuksella?
- Onko ostajan velvollisuutena ottaa selvää esimerkiksi myyjästä, tuotteesta ja maksamisesta?

Tehtävä 16) Verkkokaupassa toimiminen ja maksaminen tutuksi

Tavoite: Tehtävän avulla tutustutaan verkkokaupassa asiointiin ja maksamiseen.

OPS: YH S1 ja S4, KO S3 20 minuuttia,   paritehtävä

A) Opettaja valitsee yhden oppilailleen soveltuvan verkkokaupan ja demonstroi sen käyttöä.

Keskustelun aiheet:

- Mistä tunnistaa luotettavan verkkokaupan?
- Mitä tarkoittaa eväste ja miten se vaikuttaa selailuun ja myöhemmin näkyviin mainoksiin?
- Mitä vertailusivut ovat?
- Mitä tarkoittaa ostajaprofiili?

B) Miten verkossa maksetaan? Opettaja kysyy kokemuksia älylaitteella maksamisesta, jonka jälkeen katsotaan video Maksutavan valinta verkossa. Video löytyy osoitteesta: <https://www.youtube.com/watch?v=HSZnNs4tEZc>

Oppilaita pyydetään etsimään kolmesta eri verkkokaupasta jokin heitä kiinnostava tuote. Verkkosivuista otetaan kuvakaappaus, jonka jälkeen oppilaat kirjoittavat itsenäisesti seuraavista aiheista:

- Millaista maksamiseen liittyvää houkuttelua verkkokaupat käyttävät mainonnassaan?
- Millaisia maksutapoja verkkokaupassa tarjottiin?
- Millaisia toimitustapoja käytetään?

Seuraavaksi oppilaat esittelevät tuotoksensa.

C) Lopuksi valitaan oppilaiden esittelemistä tuotteista yksi tarkemman tutkinnan kohteeksi ja arvioidaan, millaisia tilauksen toimitukseen liittyviä ehtoja verkkokauppaan liittyy? Tutkitaan myös, miten toimitustapa vaikuttaa hintaan ja lasketaan yhdessä ostoksen kokonaissumma toimitusmaksuineen.

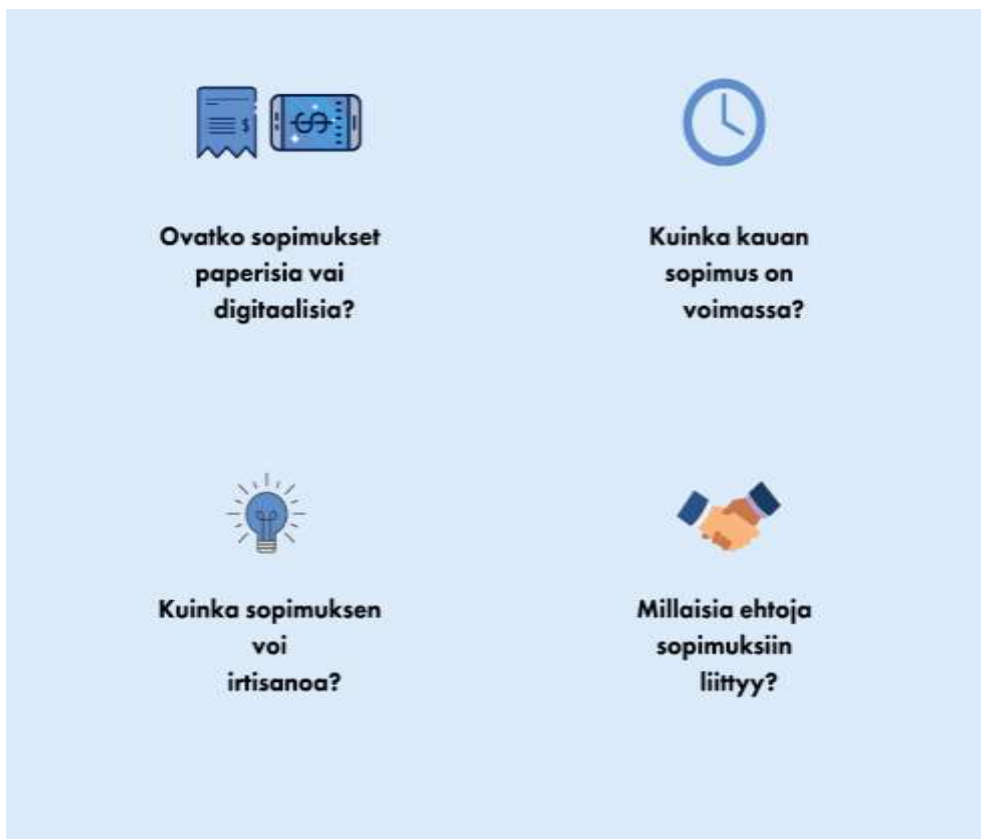

Tehtävä 17) Mitä sopimuksella sovitaan?

Tavoite: Tehtävän ja videon avulla motivoit oppilaita keskustelemaan sopimusten solmimisesta ja eri sopimusmuodoista sekä niiden pätevydestä.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, ⌚ 20 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä

- A) Oppilaat katsovat ensin videon: Mitä sopimuksella sovitaan? Video löytyy osoitteesta: https://www.youtube.com/watch?v=Q6X_zKPjovU
- B) Opettaja tuo esimerkkejä sopimuksista erilaisiin tuotteisiin tai palveluihin liittyen nähtäväksi oppilaille. Sopimukset voivat olla paperisia tai digitaalisessa muodossa. Tutkikaa sopimuksia ja selvittäkää:
- Ovatko sopimukset aina joko paperisia vai voivatko ne olla myös digitaalisia?
 - Millaisia ehtoja sopimukseen liittyy?
 - Millaisia sopimustyyppejä löydät?
 - Kuinka kauan sopimus on voimassa?
 - Kuinka sopimuksen voi irtisanoa?

Ostopolun askel 4:

Käytän, kulutan ja reagoin

Tässä vaiheessa ostopolkua kuluttajan yksi tärkeimmistä taloustaidoista on reklamaatiotaito, olipa kyse virheellisestä tuotteesta tai palvelusta tai laskutuksen epäselvyyksistä. Käytän, kulutan ja reagoin -askeleella keskitytään tilanteisiin, joita tulee eteen ostamisen jälkeen. Oppijat saavat käsityksen siitä, kuinka toimia virhe- ja viivästystilanteissa, ja mitä tehdä, kun tuote tai palvelu ei vastaa sovittua tai saa virheellisen laskun.

Oppijoita rohkaistaan ottamaan selvää omista oikeuksistaan ja hakemaan apua riitatilanteisiin kartuttamalla tietoutta kuluttajaoikeuksista ja -vastuista.

Tavoiteltava osaaminen

- Käyttää tuotetta tai palvelua myyjän antaman käyttöohjeen ja tehdyn sopimuksen mukaan
- Seuraa kulujaan ja laskutuksen oikeellisuutta sekä maksan laskut sovitusti
- Reklamoii mahdollisesta tuotteen tai palvelun virheestä tai aiheettomasta laskusta myyjälle tai kuluttajaoikeusneuvontaan.
- Peruuttaa tai lopettaa tarvittaessa tilauksensa ehdot ja oikeutensa tuntien

Opetus suunnitellaan

- Tukemaan kuluttajan omatoimisuutta ja opastaa oikeuksien käyttämiseen virhe- ja viivästystilanteissa.
- Auttamaan kuluttajaa hahmottamaan milloin vikat ovat myyjän vastuulla ja milloin kuluttajan vastuulla sekä ymmärtämään millä tavoin virhe voidaan oikaista ja hyvittää.
- Auttamaan kuluttajaa hahmottamaan luottoyhtiön, operaattorin tai aikaisemman myyntiportaan vastuun.
- Ohjaamaan kuluttajaa käyttämään tarvittaessa kuluttajaoikeudellista neuvontaa.
- Rohkaisemaan kuluttajaa neuvottelemaan maksujärjestelyistä mahdollisuuksien mukaan.
- Auttamaan kuluttajaa hahmottamaan perintäprosessin kulun sekä kannustaa hakemaan apua auttavilta tahoilta.

Tehtävä 18) Palveluhävikki:

Tavoite: Tehtävän avulla oppilaita tutustutetaan palveluhävikin käsitteeseen ja sen syntyyn. Perehdytään kaupan perumiseen.

OPS: YH S1 /KO S3 , ⌚ 20 minuuttia, 👤 yksilötehtävä

Ohjeista oppilaita etsimään verkosta Kilpailu- ja kuluttajaviraston Oppimisen palveluiden ylläpitämä KULMA-blogi ja sieltä blogikirjoitus palveluhävikkiin liittyen: <https://kulma.kkv.fi/2021/01/13/palveluhavikki-mita-se-on-ja-milloin-sita-tulee/>

- A. Tämän jälkeen, ohjeista oppilaita lukemaan blogikirjoitus ja kirjoittamaan lyhyesti ylös, mitä palveluhävikki on ja milloin sitä syntyy. Oppilaiden kirjoittamat vastaukset käydään yhteisesti läpi.
- B. Katsokaa video kaupan perumisesta. Tällä videolla kerrotaan, missä tilanteissa kaupan peruminen voi olla mahdollista. Videolla on vinkkejä ikäihmisille, joten oppilaat voivat katsoa videon yhdessä isovanhempien tai muun iäkkäämmän tutun kanssa ja miettiä videon perusteella, miten he voisivat neuvoa ikäihmistä harkitsemattoman kaupan perumisesta. Video löytyy: <https://www.youtube.com/watch?v=4ln7QtYAUyQ>

Tehtävä 19) Käyttö

Tavoite: Tehtävän ja videon avulla motivoit oppilaita keskustelemaan sopimusten solmimisesta ja eri sopimusmuodoista sekä niiden pätevyydestä.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, ⌚ 20 minuuttia, 👥 ryhmätehtävä

Oppilaat keskustelevat opettajan johdolla, miten voi pysyä kartalla sopimuksistaan niin, että on tietoinen siitä, miten nopeasti pystyy vähentämään pakollisia kulujaan.

- a) Oppilaat pohtivat yhdessä, miten ja milloin voi irrottautua palvelusopimuksestaan. Tällä on merkitystä erityisesti, kun tulot ovat pienet ja epäsäännölliset.
- b) Oppilaat pohtivat, mitä on palveluhävikki ja milloin sitä syntyy esim. sisältöpalveluita käytettäessä?

Tehtävä 20) Reklamaatio tutuksi

Tavoite: Tehtävä tutustuttaa oppilaita reklamaation käsitteeseen ja Reklamaatioapuriin.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, 20 minuuttia, paritehtävä

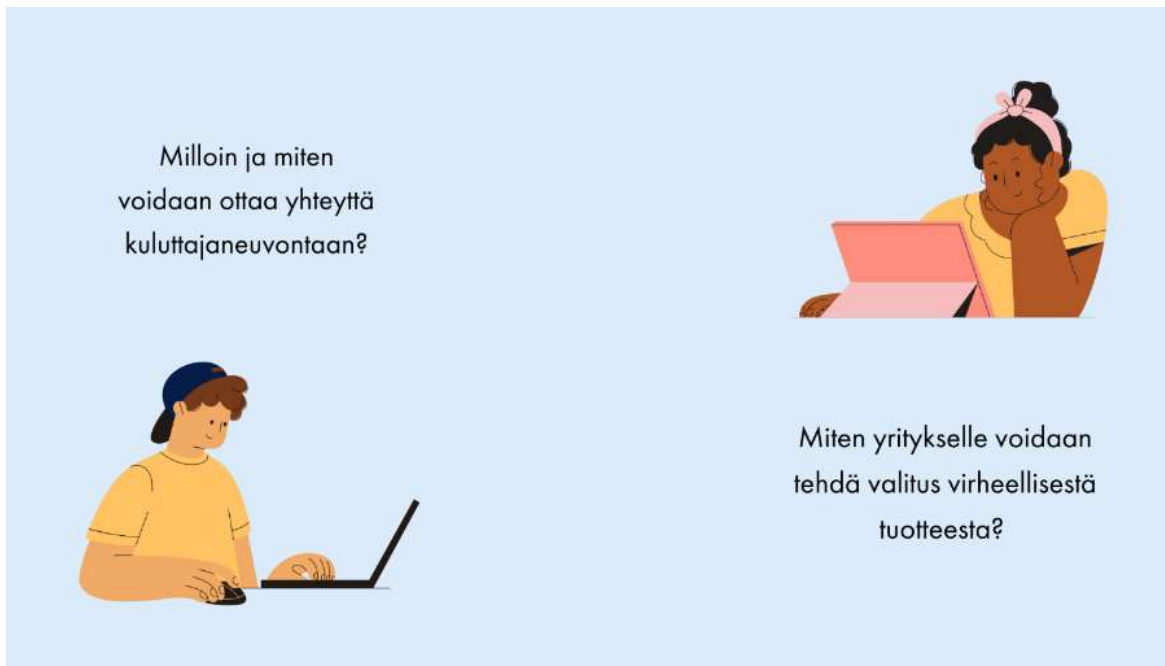
Keskustelkaa oppilaiden kanssa reklamaatiosta ja pohtikaa arjen tilanteita milloin reklamaatiolle on ollut tarvetta.

Keskustelun jälkeen ohjaa oppilaita:

- tutustumaan [reklamaatioapuriin](https://reklamaatioapuri.fi/). (<https://reklamaatioapuri.fi/>)
- ottamaan selvää, miten yritykselle tehdään valitus sekä
- selvittämään, miten ja milloin otetaan yhteyttä kuluttajaneuvontaan.

[Reklamaatioapuri](#) on sovellus, joka auttaa laatimaan kirjallisen reklamaation. Apuria voidaan hyödyntää opetuksessa pyytämällä nuoria kuvittelemaan reklamaatiotilanne ja täyttämään sovellus sen mukaisesti mutta ei lähetetä ilmoitusta.

Lopuksi oppilaat katsovat vielä [videon](#) Kuluttajaneuvonnasta. Video löytyy osoitteesta: <https://www.youtube.com/watch?v=EW1VUPvZqKo>.

Tehtävä 21) Kuukausikulut

Tavoite: Tehtävän avulla oppilaita tutustutetaan talouden suunnitteluun ja maksamiseen toiminnallisella tavalla.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, ⌚ 35 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä

Oppilaita jaetaan pareihin, jonka jälkeen pareille jaetaan kaksi A4-paperia. Oppilaat hahmottelevat yksinkertaiset piirustukset kahdesta eri elämäntilanteesta olevasta nuoresta sekä heidän kuukausituloistaan ja -menoistaan. Kehotetaan oppilaita huomioimaan, että kokonaiskuva syntyy pienistä osista.

- A. Piirustukset kahden nuoren elämäntilanteesta, tulot ja menot mukaan lukien:
- Huoltajien kanssa asuva X (keksi nimi)
 - Juuri omilleen muuttanut X (keksi nimi)

Kustannusten laatimisessa tulee ottaa huomioon mm. seuraavia asioita:

- 1) Tulot: palkka, viikkorahat, kirpparitulot, synttärilahjarahat, muut mahdolliset tulonlähteet
- 2) Menot: harrastukset, kuukausimaksut, puhelinkustannukset, kahvilakäynnit, vaatteet (vaatekerran kuukausikulut, kun ajattelee ostohintaa ja aikaa, jonka se keskimäärin on käytössä), kosmetiikka, viihdepalvelut, ruokaostokset, mahdolliset suuremmat hankinnat
- 3) Säästöt: esim. kesätyö -pohdintaa, kannattaako säästöjä käyttää

Huom! Omaan asuntoon muuttaneen nuoren kohdalla tulee lisäksi pohtia seuraavia: vuokra, sähkö, vesi, vakuutukset, tuet.

Oppilaita kannustetaan miettimään talouttaan kestävästi ja huolehtimaan sovitusta vastuista. Harjoituksen jälkeen keskustellaan yhdessä mm. seuraavista asioista:

- Talouden suunnittelun hyödyt ja vaikeudet
- Tulojen ja menojen kuukausivaihtelut
- Aikaisemmin kertyneet luottokorttiostot sekä maksamattomat laskut, jotka vaikuttavat osaltaan tämän hetkiseen maksukykyyn.
- Mitä työpaikka mahdollistaa (onko kyseessä kausiluonteinen esim. marjanpoiminta vai pysyvä työpaikka)?
- Mistä kaikesta voi tinkiä ja miten, mikä on välttämätöntä?
- Mitä muita yllättäviä kustannuksia saattaa tulla eteen, jolloin olisi hyvä olla rahaa säästössä?

Tehtävä 22) Vältä maksuhäiriömerkintää

Tavoite: Tehtävän avulla oppilaita tutustutetaan talouden suunnitteluun ja maksamiseen toiminnallisella tavalla. Tämän tehtävän avulla kannustat oppilaita oman talouden hallintaan. Talouden suunnittelua harjoitellaan laatimalla kuvitteelliset kuukausibudjetit.

OPS: YH S1, S4 / KO S3, 35 minuuttia, 2 paritehtävä

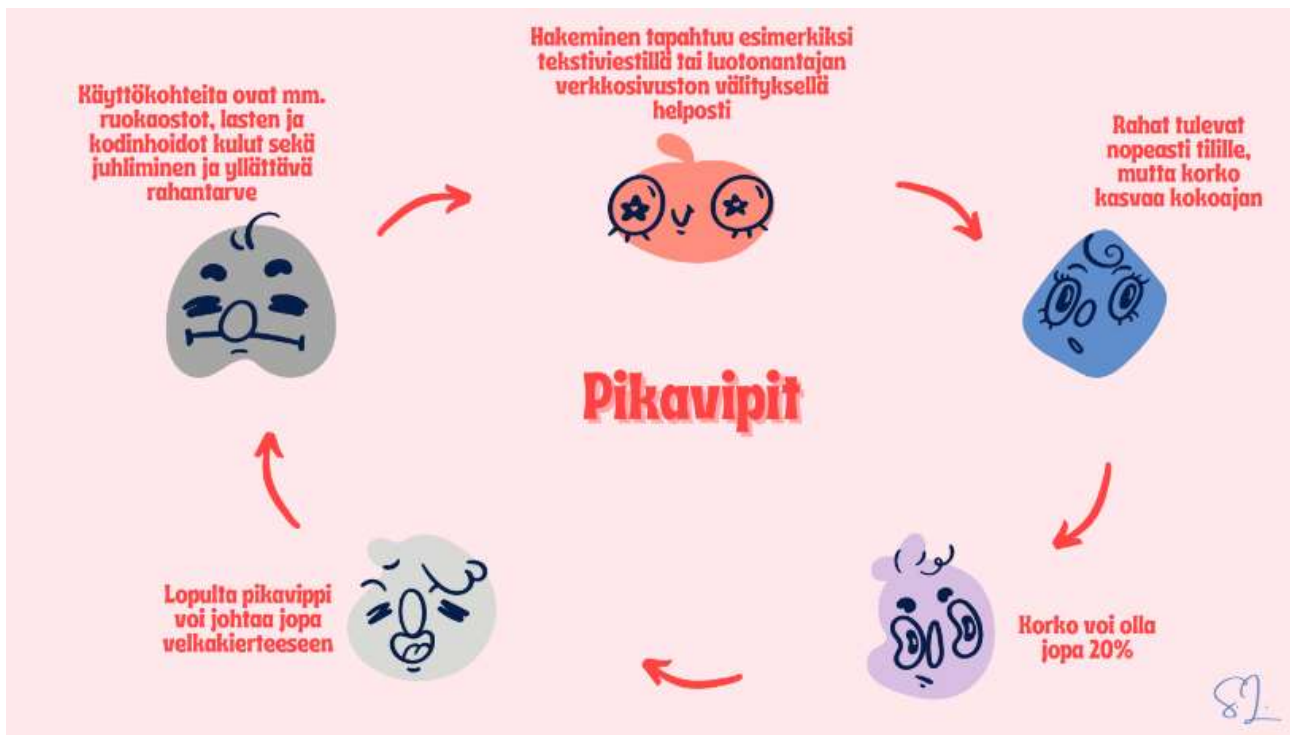
Oppilaat lukevat ensin Yksityistalouden oppaasta (luku 5), miten maksamaton lasku suurenee perinnän aikana. Opas löytyy osoitteesta:

<https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/2022/03/2003-raha-asiat-yksityistalouden-opas.pdf>

Oppilaat pohtivat syntyvää kierrettä, jos maksettavana on useampi lasku eikä rahaa ole riittävästi. Säännöllisiä maksuja ovat esimerkiksi vuokra, kännykkälasku, vesilasku ja sähkölasku.

Täysi-ikäinen voi hankkia älypuhelimellaan esimerkiksi pikavippejä. Oppilaat pohtivat vastaukset seuraaviin kysymyksiin, jotka käydään lopuksi yhteisesti läpi:

- Mikä on pikavippi?
- Kuinka korkea korko pikavipillä on?
- Mikä voi olla vaarana pikavipin käyttöönotossa ja saatavuudessa?
- Pikavipeissä on usein lyhyet takaisinmaksuaikataulut. Mitä voi tapahtua, jos pikavippiä ei pysty maksamaan aikataulun mukaisesti takaisin?

Ostopolun askel 5:

Päätän jatkosta

Ostopolun loppuvaiheessa suunnataan takaisin polun alkuun. Viimeisellä polun askeleella kuluttaja päättää tuotteen ja palvelun jatkosta. Kuluttajan keskeinen taito on kyky irtaantua itselleen epäedullisista sopimuksista. Kiertotalouden kannalta on tärkeää osata kierrättää ja hävittää kestävästi.

Päätän jatkosta -askeleella, käsitellään tapahtumia, joita ostetun tuotteen tai palvelun käyttöön ja kuluttajansuojaan liittyy kulutuspolun loppupäässä silloin. Asiakassuhde tai merkki/valmistajauskollisuus punnitaan uudelleen, kun palvelukausi päättyy tai tavaran käyttöikä alkaa olla loppuillaan. Voisiko tuotteen tai palvelun ostaa uudelleen? Kuinka tuote asianmukaisesti kierrätetään tai hävitetään? Miten palvelunkäyttö lopetetaan?

Tavoiteltava osaaminen:

- Tunnistaa, milloin on jälkimarkkinoinnin kohteena.
- On tietoinen oikeudestaan tunnistettavaan mainontaan paikkansa pitäviin tietoihin mainonnassa.
- Hallinnoi sopimuksiaan ja ottaa tarvittaessa yhteyttä asiakaspalveluun.
- Toimii kriittisesti ja arvioiden tuotteen tai palvelun elinkaaren loppuvaiheessa

Opetus suunnitellaan:

- Auttamaan kuluttajaa tunnistamaan tuotteen tai palvelun jälkimarkkinoinnin ja asiakasuskollisuuden tavoittelun.
- Auttamaan kuluttajaa ymmärtämään sopimuksen irtisanomiseen, purkamiseen ja etämyynnin peruuttamiseen liittyviä velvoitteita.
- Ohjaamaan kuluttajaa arvioimaan asiakkuutensa jatkoa ja palvelun tai tuotteen tuottamaan arvoon suhteessa käytön kuluihin
- Auttamaan kuluttajaa aktiivisesti seuraamaan sopimuskauden kulumista ja sopimuksen päättämistä tarvittaessa.
- Rohkaisemaan kuluttajaa kilpailuttamaan sopimuksiaan
- Rohkaisemaan kuluttajaa arvioimaan huollon tai uuden hankinnan eroja eri näkökulmista

Tehtävä 23) Älypuhelinpulma

Tavoite: Tässä tehtävässä jaat oppilaat ryhmiin pohtimaan vanhaksi menneen puhelimen jatkokäsittelyä.

OPS: YH S1 / KO S2, S3, ⌚ 35 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä

Tällä askeleella käsitellään tapahtumia, joita ostetun tuotteen tai palvelun käyttöön ja kuluttajansuojaan liittyy kulutuspolun loppupäässä. Asiakassuhde tai merkki/valmistajauskollisuus punnitaan uudelleen, kun palvelukausi päättyy tai tavaran käyttöikä alkaa olla loppuillaan.

Tämän viikon tehtävässä pohditaan esimerkkitapauksen kautta tuotteiden tai palveluiden jatkokäsittelyä.

Oppilaat jaetaan kolmeen ryhmään tai vaihtoehtoisesti tehtävän voi tehdä myös yksin. Kukin ryhmä tai oppilas valitsee pohdittavakseen yhden aiheen, joka liittyy tuotteen tai palvelun jatkokäsittelyyn. Tämä vaihe sisältää esimerkiksi pohdinnan tuotteen tai palvelun uudelleenhankinnasta, käytön lopettamisesta ja sen hävittämisestä. Tähän ostopolun askeleeseen liittyy kuluttajan roolista siirtyminen kansalaisen rooliin, eli myös tuotteen asianmukainen kierrätys.

Esimerkkitapaus

3 vuotta vanhan älypuhelimeni akku tyhjentyy tunnissa.

Mitä minun tulee tehdä:

- laitteelle?
- puhelimeen liittyville sopimuksille, liittymälle, sovelluksille?
- entä uusi puhelin, merkkiuskollisuus ja yhteensopivuus vanhojen laitteiden kanssa?

Tapauksesta voidaan nostaa esille muun muassa:

- Onko 3 vuotta lyhyt vai pitkä ikä kännykälle?
- Onko puhelinta käsitelty käyttöohjeiden mukaisesti – puhelimen ikä pidentyy, kun noudatetaan huolto- ja käyttöohjeita. Myös takuuasioissa keskeistä on käyttöohjeiden noudattaminen.
- Kannattaako akun korjaus vai uuden puhelimen osto? Huolto on osa tuotetta ja asiakaspalvelua.
- Elektroniikkajäte?
- Mahdolliset tietosuojuongelmat puhelimen hävittämisen yhteydessä (vaikka puhelimeen palautettaisiin tehdasetukset, voi joku hakkeri päästä tietoihin käsiksi).

Tehtävä 24) Suoratoistopalvelut

Tavoite: Tehtävässä tutustutaan suoratoistopalvelujen maailmaan .

OPS: YH S1 / KO S2, S3, ⌚ 25 minuuttia, 👤 👤 paritehtävä, kotitehtävä

Tehtävässä otetaan esimerkiksi selvää, kuinka suoratoistopalvelun kuten äänikirjapalvelun tilaamisen voi peruuttaa ja kuinka erilaisiin suoratoistopalveluihin meneviä kuluja voidaan arvioida.

Oppilaat selvittävät esimerkiksi huoltajan kanssa vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälaisia suoratoistopalveluita kotitaloudessanne on käytössä? Ja kuinka monta?
- Kuinka paljon kaikki käytössä olevat suoratoistopalvelut maksavat yhteensä kuukaudessa?
- Miten tilaukset voidaan irtisanoa?
- Löytyykö joukosta käyttämättömiä suoratoistopalveluita, jotka aiheuttavat palveluhävikkiä?

Huomioon otettavia seikkoja:

1. Useasti suoratoistopalveluiden irtisanominen on tehty haastavaksi, eikä tilausta voi irtisanoa esimerkiksi suoratoistopalvelun applikaatiossa, vaan kuluttajan on hoksattava irtisanoa tilaus selaimen kautta.
2. Pienistäkin kuukausimaksuista kertyy kokonaisuutena yllättävän suuria summia. Rahantaju saattaa helposti hämärtyä, kun eri suoratoistopalveluista veloittavat summat eivät ole konkreettisesti havaittavissa.
3. Palveluhävikkiä saattaa syntyä helposti, kun käyttämättömiä palveluita maksetaan huomaamatta useita kuukausia.

Tehtävä 25) Tuotteen uusi elämä kuvissa

Tavoite: Luokassa vietettävän teemapäivän avulla innostat oppilaita kestävään kuluttamiseen. He ideoivat ryhmätoteutuksia tuotteiden uusiokäytöstä, kierrätyksestä ja huoltamisesta.

OPS: YH S1 / AI S1, S2, S3 / KU S2, yli 60 minuuttia   pari- tai ryhmätehtävä

Järjestetään teemapäivä, jonka aiheena on keksiä kestävän kuluttamisen tapoja. Tavoitteena on inspiroida oppilaita toteuttamaan konkreettisesti esityksissään tavaroiden uudelleen käyttöä sekä perehtymään syvällisemmin kierrätykseen, huoltamiseen ja korjaamiseen.

Oppilaat jaetaan ryhmiin tai vaihtoehtoisesti tehtävän voi tehdä myös yksin. Jokainen saa käyttöönsä oman älylaitteen. Tarkoituksena on hyödyntää älylaitetta tiedonhankintaan sekä videon tai kuvasarjan toteuttamiseen. Harjoituksessa voidaan hyödyntää myös omia älylaitteita.

- Valitaan tuote tai tuoteryhmä, jota halutaan uusiokäyttää (esimerkiksi vaate, elintarvikepakkaus, asuste).
- Oppilaat ideoivat erilaisia tapoja kierrättää, uusiokäyttää, huoltaa ja korjata tuotetta.
- Oppilaat kirjoittavat käsikirjoituksen videoksi tai kuvasarjaksi.
- Oppilaat kuvaavat videopätkiä tai kuvasarjan, joissa erilaiset käyttötavat tuotteen uusiokäytölle ilmenevät. Kuvasarja voi olla myös sarjakuvan muodossa.
- Tulokset esitetään muulle luokalle ja pohditaan yhdessä kierrätyksen sekä vanhojen esineiden käyttöönoton merkitystä.
- Tuloksista voidaan laatia esimerkiksi kuvakollaasi luokan seinälle.

Tehtävä 25) Yhteenvetoharjoitus ostopolusta

Tavoite: Tässä koko Ostopolun kokoavassa yhteenvetoharjoituksessa oppilaat pääsevät kertaamaan Ostopolun kaikkia askeleita tekemällä suunnitelmia tuoreista tai tulevista hankinnoistaan.

 40minuuttia,   paritehtävä

Oppilaat tekevät suunnitelmia tuoreista tai tulevista hankinnoistaan. Oppilaita pyydetään miettimään, mitä tietoja he tarvitsevat tuotteesta tai palvelusta, miten hankinta etenee ja mitä vaihtoehtoja siinä on. Oppilaat miettivät esimerkiksi seuraavia asioita:

1. Ennen valintaa
 - Tarvitsenko tämän tavaran tai palvelun todella?
 - Mitä etuja voisi olla, jos tavaran ostamisen sijaan käyttää palvelua, vuokraa tai käyttää?
 - Mitä on otettava huomioon, jos hankkii tuotteita tai palveluita muualta kuin yrityksestä?
 - Voisinko ostamisen sijasta tehdä itse?
 - Tavarosta on saatavissa useimmiten erilaisia vaihtoehtoja. Mikä niistä on laadultaan parasta?
 - Mikä haittaa vähiten ympäristöä, kun huomioidaan valmistus, käyttö ja hävitys?
2. Kun omistan ja käytän tavaraa tai palvelua
 - Kuinka voin hoitaa ja säilyttää sitä niin, että se kestää mahdollisimman kauan?
 - Miten voin lopettaa palvelun sopimuksen?
 - Mitä käyttäminen maksaa?
 - Miten voin korjata sen, jos se menee rikki?
 - Mitä teen, jos tilaamani palvelun sisältö muuttuu?
3. Kun en enää tarvitse tavaraa
 - Voinko käyttää sitä jollakin muulla tavalla?
 - Voisiko joku muu vielä käyttää sitä?
 - Miten tuote kierrätetään turvallisesti?